

Comentariul schitei In vreme de razboi scrisa de Ion Luca Caragiale - a treia parte

I.L. Caragiale este un profund analist al starilor fiziologice si patologice proiectate totdeauna pe curbele trasate riguros, intr-o simetrie care reproduce aceleasi momente de criza, dar nuantele sunt amplificate cu cat povestirea se indreapta spre final. Stavrache are, de fiecare data, reactii de plans, aceleasi, dar parca mereu altele: "a inceput sa planga cu hohot si sa se bata cu pumnii in cap" sau "a plans mult, mult, zdrobit de trista veste"; in schimb, vedeniile care-i nelinistesc somnul, "rad permanent, malefic, batjocoritor", "ocnasul incepu sa rada ca un nebun, scrasnind din dintii".

In finalul nuvelei, in schimb, acest apogeu al dementei hangiului rastignit pe jos este reverberat prin accese de ras cu hohote si "cantecul popesc" al acestuia.

In cele mai multe dintre secventele spaimei covarsitoare, natura inconjuratoare potenteaza starile sufletesti ale eroilor, devine o stare sufleteasca in sine, obiectivata. Melancolia tristetea, jalea reprezentate prin "zloata nemaipomenita, ploaie, zapada, mazariche si vant vrajmas" sau, alteori, prin ploi reci de toamna, cu "boabele de roua prelungindu-se pe streasini si picand ritmate pe fundul unui butoi dogit, lasat gol dinadins la umezeala, facand un fel de cantare cu nenumarate si ciudate intelesuri". Intr-o scena, "vantul de-afara duhnestea pe usa aruncand inaintea o fetita foarte rebegita" iar in secventa de culminatie din final "viscolul afara ajuns in culmea nebuniei facea sa trozneasca zidurile batranului han".

Preferintele scriitorului meloman pentru efecte muzicale si sinestezii sonore predomina adesea: "ceata vesela a volintirilor chiuiește cu chef la miezul noptii", satul face "alai dupa militari", rasul capitanului-vedenie "acoperea cantecul trambiielor si zgomotul multimii", iar in final - cum am amintit - "solistul" unei atat de tulburatoare partituri pshiopatice interpreteaza o veritabila "arie a nebuniei" sub forma unui "cantec popesc".

Si peste toate aceste sonoritati delirante se aude, contrapunctic, intrebarea - ecou al zbaterilor din constiinta - pe care i-o pun, invariabil, vizitatorii nocturni ai hangiului: "Credeai c-am murit, neica?". Dramatismul este sporit astfel pana la paroxism, spre culmea dezumanizarii pe care o provoaca setea de inavutire.